

MINISTER
Rodziny i Polityki Społecznej

Warszawa, *elektroniczny znacznik czasu*

DUS-II.070.48.2021.MBu

Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w związku z pismem (znak: III.7060.122.2016.AJ), w sprawie wpływających do Rzecznika Praw Obywatelskich skarg, dotyczących braku uregulowania w ostatnich zmianach ustawowych problemu tzw. emerytur czerwcowych w odniesieniu do emerytur ustalonych w tym miesiącu w ubiegłych latach (zgłoszenie wniosku lub podjęcie wypłaty w czerwcu w latach 2009-2019) oraz pochodnych im rent rodzinnych, uprzejmie informuję, co następuje.

W piśmie z dnia 3 czerwca 2020 r., znak: DUS-II.071.6.2019.MJ, skierowanym do Rzecznika Praw Obywatelskich wskazano na złożoność poruszonego problemu, który jest następstwem wprowadzenia nowego algorytmu wymiaru emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po 1948 r., którzy zostali objęci reformą emerytalną. Podkreślono, że poszukiwane, możliwe do wprowadzenia rozwiązanie nie może powodować negatywnych skutków dla osób przechodzących na emeryturę w pozostałych 11 miesiącach roku a także powinno być ono spójne z konstrukcją systemu emerytalnego. Rozwiązanie to powinno również uwzględniać możliwości finansowe systemu emerytalnego jak również finansów publicznych.

Świadczenie osoby przechodzącej na emeryturę w czerwcu, obliczanej z zastosowaniem tzw. nowych zasad wymiaru określonych w art. 25-26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 291 ze zm., dalej: ustawa emerytalna) było zwykle niższe dlatego, że suma wskaźników waloryzacji kwartalnej, którymi zostałyby objęte składki emerytalne oraz kapitał

początkowy przy przejściu na emeryturę w kwietniu lub maju, jest zazwyczaj wyższa od wskaźnika waloryzacji rocznej, który stosuje się przy ustalaniu emerytury w czerwcu danego roku. Formuła obliczania wskaźnika waloryzacji składek, zarówno rocznej, jak i kwartalnej, jest oparta na wzroście przypisu składek na ubezpieczenie emerytalne. W pierwszym kwartale roku wzrost przypisu składek w stosunku do czwartego kwartału poprzedniego roku jest wyższy niż w pozostałych kwartałach. Ma to związek z kumulacją okresowych wypłat wynagrodzeń w I kwartale roku. W konsekwencji wskaźnik waloryzacji składek za I kwartał danego roku jest wyższy niż roczny wskaźnik waloryzacji składek. Im większa jest ta różnica, tym waloryzacja kwartalna składek jest korzystniejsza od waloryzacji za ten sam okres w ujęciu rocznym. W konsekwencji, zgłoszenie wniosku o emeryturę w czerwcu może być mniej korzystne niż zgłoszenie wniosku w pozostałych miesiącach II kwartału.

Z uwagi na utrzymywanie się tej tendencji zainicjowano działania mające na celu zapewnienie ubezpieczonym uzyskanie rzetelnych informacji w tym zakresie. Przede wszystkim doradcy emerytalni oraz pracownicy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przyjmujący wnioski o świadczenia emerytalne informowali każdą osobę zgłaszającą wniosek w czerwcu, że jeśli przejdzie na emeryturę w innym miesiącu, to może uzyskać wyższą kwotę emerytury. Przyszli emeryci mają też możliwość skorzystania z kalkulatora emerytalnego zamieszczonego na stronie internetowej ZUS w celu porównania wysokości kwot emerytury obliczonych dla poszczególnych miesięcy roku, w którym planują zakończyć pracę i przejść na emeryturę. Są to wprowadzone kwoty hipotetyczne, ale obrazują różnice w wysokości emerytury w zależności od miesiąca przejścia na emeryturę. Akcja informacyjna ZUS przyniosła efekty. Na wzrost świadomości ubezpieczonych o znaczeniu daty przejścia na emeryturę wskazuje fakt, że liczba osób przechodzących w czerwcu na emeryturę systematycznie malała. W latach 2018-2019 było to ok. 1% ogółu przyznanych w danym roku emerytur.

W piśmie z dnia 3 czerwca 2020 r. wskazano, że w orzecznictwie sądów powszechnych nie ukształtowała się jeszcze jednolita wykładnia przepisów określających zasady waloryzacji składek emerytalnych i kapitału początkowego w przypadku ustalania prawa do emerytury w czerwcu. Oprócz wyroków potwierdzających prawidłowość decyzji organów rentowych są również wyroki przyznające rację skarżącym. Przywołać tutaj należy

wyroki Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 30 stycznia 2013 r. [III AUA 1068/12](#) z 18 marca 2015 r. [III AUA 933/14](#) i [III AUA 934/14](#) jak i wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi wydany w sprawie sygn. akt. [III AUA 554/14](#) z 22 kwietnia 2015 r.

Natomiast przepisy art. 25 i 25a ustawy emerytalnej, określające zasady waloryzacji składek i kapitału początkowego, stanowiących podstawę obliczenia emerytury według zasad określonych w art. 26 tej ustawy, były niejednokrotnie analizowane przez niezależne sądy również pod kątem zgodności z Konstytucją RP, w tym zgodności z zasadą równości wobec prawa. Sąd Apelacyjny w Krakowie, w wyroku z dnia 22 sierpnia 2012 r. (III AUa 325/12) uznał, że ww. przepisy „nie naruszają konstytucyjnych zasad równości wobec prawa oraz państwa prawa, albowiem jedynie różnicują sytuację prawną osób pobierających świadczenia z ubezpieczeń społecznych w zależności od długości opłacania składek na te ubezpieczenia, co jest cechą relewantną i dopuszcza takie zróżnicowanie, przy czym nie jest to niezgodne z art. 32 Konstytucji RP.”. W uzasadnieniu wyroku Sąd zauważył także, że wprowadzenie przepisów dotyczących waloryzacji składek ustalają w stosunku do określonych grup świadczeniobiorców różną metodę (mechanizm) waloryzacji, to jednak zachowują to samo założenie stabilnej wartości ekonomicznej otrzymywanych świadczeń oraz przewidują mechanizm umożliwiający jego urzeczywistnienie. W związku z tym, mimo różnic sposobów dokonania waloryzacji, co zresztą odnosi się tylko do jednego roku poprzedzającego nabycie prawa do emerytury, istota instytucji przystosowującej wartość świadczeń emerytalno-rentowych do spadku siły nabywczej pieniądza nie została naruszona.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, w uzasadnieniu do wyroku z dnia 13 lutego 2013 r. (IIIAUa757/12) w sprawie kapitału początkowego osób przechodzących na emeryturę w czerwcu danego roku podzielił pogląd Sądu Apelacyjnego w Krakowie zauważając, że „analizowane przepisy art. 25 i 25a ustawy emerytalnej nie naruszają zasady równości wobec prawa, albowiem jedynie różnicują sytuację ubezpieczonych w zależności od miesiąca przechodzenia na emeryturę, co jest cechą relewantną. W prawie zabezpieczenia emerytalnego sytuacja taka nie jest odosobniona, dla przykładu zupełnie inna jest wysokość emerytury obliczanej z zastosowaniem kwoty bazowej dla osoby przechodzącej na emeryturę w lutym, a inna w marcu danego roku (art. 19a ustawy emerytalnej).”

Należy mieć na uwadze, że ewentualna korekta obowiązujących regulacji nie może naruszać konstytucyjnej zasady równości wobec prawa. Data zgłoszenia wniosku determinuje

wysokość emerytury również w tzw. starym systemie emerytalnym, obowiązującym osoby urodzone przed 1949 r. W przypadku tych osób kwota bazowa, określona w art. 19 ustawy emerytalnej, służąca do wyliczenia świadczenia zmienia się co roku 1 marca. Nie zawsze nowa kwota jest wyższa od wcześniej obowiązującej, a zatem zgłoszenie wniosku o emeryturę po ogłoszeniu jej nowej wysokości nie gwarantuje uzyskania emerytury wyższej niż w przypadku wcześniejszego zgłoszenia wniosku, np. w lutym danego roku, pod rządami poprzednio obowiązującej kwoty bazowej.

Doraźne rozwiązanie tej kwestii, z którego skorzystały osoby przechodzące na emeryturę w czerwcu 2020 r., zawiera ustawa z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. poz. 875). Zgodnie z art. 53 tej ustawy, w przypadku ustalania wysokości emerytury w czerwcu 2020 r., waloryzacji składek stanowiących podstawę obliczenia emerytury dokonuje się w taki sam sposób, jak przy ustalaniu wysokości emerytury w maju 2020 r., jeżeli jest to korzystniejsze dla ubezpieczonego. Celem tej regulacji było to, aby podstawa wymiaru emerytury ustalona na dzień 1 czerwca 2020 r. nie była niższa od ustalonej na dzień 31 maja tego roku. Z uzasadnienia projektu powyższej ustawy wynika, że przepis ten wprowadzono przede wszystkim dlatego, że zmiany na rynku pracy będące konsekwencją epidemii COVID-19 mogą spowodować, że osoby, które osiągnęły wiek emerytalny i zamierzały jeszcze kontynuować aktywność zawodową, będą musiały podjąć, dużo wcześniej niż zamierzały, decyzję o przejściu na emeryturę, między innymi również w czerwcu 2020 r.

W dniu 11 maja 2021 r. Prezes Rady Ministrów skierował do Marszałka Sejmu RP projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (druk nr 1188). Zaproponowano w nim, aby na stałe wprowadzić rozwiązanie wprowadzone na 2020 r. dotyczące zasad ustalania wysokości nowych emerytur przyznanych w czerwcu, począwszy od 2021 r., w tym waloryzacji kapitału początkowego i składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego, w taki sam sposób, jak przy ustalaniu wysokości emerytury w maju bieżącego roku, jeżeli jest to korzystniejsze dla ubezpieczonego. W art. 17 uregulowane zostały nowe przepisy w zakresie tzw. emerytur czerwcowych, gwarantując przeliczenie przyznanych już w czerwcu 2021 r. świadczeń emerytalno-rentowych (emerytur lub rent rodzinnych) w przypadku ich przyznania

z uwzględnieniem nowych zasad, w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Zgodnie z ww. art. 17 ustawy z dnia 24 czerwca 2021 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1621), przepisy art. 25a ust. 2 pkt 2 oraz ust. 2a i 2b ustawy emerytalnej, w nowym brzmieniu, mają zastosowanie do emerytur przyznanych na wniosek zgłoszony po dniu 31 maja 2021 r. lub przyznanych na podstawie art. 24a ustawy emerytalnej osobom, które wiek emerytalny ukończyły po dniu 31 maja 2021 r., oraz do rent rodzinnych przyznanych po osobach zmarłych po dniu 31maja 2021 r. W przypadku przyznania tej emerytury lub tej renty rodzinnej, przed dniem wejścia w życie ustawy, emerytura lub renta rodzinna podlega ponownemu przeliczeniu z uwzględnieniem przepisów art. 25a ust. 2 pkt 2 oraz ust. 2a i 2b ustawy emerytalnej, w nowym brzmieniu, w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie tej ustawy.

W ustawie tej przyjęto generalną zasadę, że proponowane przepisy dotyczą jedynie osób, przechodzących na emeryturę, począwszy od czerwca 2021 r. Wynikało to ze złożoności systemu emerytalnego, o czym była wyżej mowa, a także z oceny skutków regulacji i jej wpływu na finanse Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz finanse publiczne.

Uwagi, które obecnie Pan Rzecznik kieruje w swoim wystąpieniu do Ministra Rodziny i Polityki Społecznej, były zgłaszane w trakcie prac legislacyjnych nad ww. ustawą w parlamencie, również w formie poprawek. Sejm RP na posiedzeniu w dniu 11 sierpnia 2021 r. poprawki te odrzucił.

Biorąc ten fakt pod uwagę, jak i powyższe wyjaśnienia, informuję, że w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej nie prowadzi się prac mających na celu dokonanie dalszych zmian w tym zakresie.

Z poważaniem

Minister

z up. Stanisław Szwed

Sekretarz Stanu

/-/ podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym